

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Baptistae Mantuani Carmelit[a]e de patientia aurei libri tres

Baptista <Mantuanus>

Dauentrie, 1515

De hominis excellentia ca.xxii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30534

Liber Primus

titudine diuitiarum suarum, et pualuit in vanitate sua. Nactenus David
alibi quoque dicit. Inimici autem tui mox ut honorificati fuerint et exaltati,
deficientes quemadmodum fumus deficiet. Omnes homines igitur dum se im-
pune peccare aduertunt, dum patientia dei male viuunt, dum omnibus libidi-
nibus suis profuuntur, deus negat, prudentiam irridet, genus aliud vite
non putat, et persuasi animam interire cum corpore, post mortem nihil nos fu-
turos existimant imo et desiderant, ne commissorum scelerum poenas luant.
Icirco dicitur in psalmo. Homo cum in honore esset non intellexit, compa-
ratus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis.

De hominis excellentia

Ca. xxij.

Uide queso, quod iam diu tamen vidisse te credo: Sed recole modo
in quanta excellentia constitutus est homo, ut percipias quam ingra-
tus sit Deo, quam passim profuit se diabolo. Est enim tantae perspicacitatis
suapte natura homo, ut ingenio suo disciplinas omnes ac artes excuderit.
At quomodo id factum Aristotelis in primo libro metaphysice indi-
cat dicens. Hominem cui oculi suppetebat, postquam sepe periclitatus in
rebus ac comminus notis diu se exercuit et acta ac euera memoria col-
legit, fecisse artes atque disciplinas et hoc nihil est aliud, quam quod A.

Belli refert dixisse Afranium poetam in togata cuius hi versus sunt.
Uis me genuit, mihi peperit memoria, Sophia vocant me Graeci,
vos sapientia. Sed Aristotelis sectatores et praesertim Eustratius in
ethica persecuti sunt dicentes. Ex his quae eodem modo necessario semper eue-
niunt, potuisse scientiam, a cuius regulis nihil excipit. Ex his vero quae
non semper sed tamen ut plurimum accidunt arte factam, quam quia multas
exceptiones admittit, et fallere interdum videt artifices, dixit Aegaeus
homo fortunae amicus. At quae sepe fiunt nec tamen ut plurimum, sub arte res
digni nequiuisse, sed circa ea variam prudentiam, de his omnes consultant
deliberant. Quae autem per quam raro appareret neque scientiae, neque arti, neque con-
silio subdita casui ac fortunae reliquerunt. Haec igitur sunt humanae perspi-
cacitatis indicia, quae Plinius naturalis historiae lib. vii. capite lvi. Ioa-
annes etiam Tortellius in dictione Horologii, tribuente sua, inuenta

D j

Libri Quintus

singulis autoribus latius prosequitur. Tante etiā sublimitatis est homo, ut omnium que celo cōtinētur, immo 7 coeli ipsius ac Dei sit capax. Unde philosophi gentiles multa de deo recte tradiderunt ut q̄ vnus, q̄ immensus, q̄ incorporeus, q̄ sempiternus, q̄ optim⁹ q̄ omnipotens, q̄ semper vigilans, q̄ affectibus carens, q̄ mundi opifex, q̄ primus motor, q̄ finis ōnium atq̄ principium, et de hoc genus alijs tam multa recte p̄ceperunt, ut magna pars Theologię nostrę ab eis accepta sit, Coelus autem quod tanto intervallo remotum est, sic ducente oculoꝝ acie, ratio penetravit, ut polos, ut axes equinoctiales, eclipticam maximas solis declinationes, tropicos, arcticum et antarcticum, circulos, nec non et apud as seu epicyclos, motus etiā planetarū et firmamēti ita deprehenderit, ut qui diligēter supputare, et ad calculū matheseos reducere voluerit, vix errare vnq̄ possit. Quod exemplo declaratur Hypparchi Astro-
nūmi. Ipse enim teste Plinio, solis et lunę cursus et eclipses, in sexcentos annos seculo ipso attestāte p̄cinuit nō minus veraciter, q̄ si consilioꝝ nature particeps fuisset. Tāti insup vigoris est, ut sit eius animo celeritas, vento citatior, igne volucior, tāte foelicitatis ut si paulo minus minutus ab angelis, sicut propheta inquit, et ut philosophi dicunt in eternitate horizōte locatus, hoc est rebus eternis pp̄inquisimus et quo ad animum particeps eternitatis. Horizōntem nanq̄ vocant Astronomi circulus, quo visus terminatur, et hemisphera diuiduntur, et dicunt hominem in eo cōstitutum, q̄ imaginati sint naturā omnium congeriem distribui in duas partes quasi in duo hemisphera, mundi hemisphērys ideo similia, quia sicut mundis sic et naturarū vna cōgeries. Que eterna complectitur nos later, altera vero que tempore mensuratur apparet, Homo igitur in hoīm hemisphētorum confinio ponitur, quia corporea mole corporalia, et animi immortalitate cōtingit eterna, et ē vtrorūq̄ quoddam participium, partem sui in hoc, partem in hemisphērium illud extendens. Sortitus etiā corpus quod immortas

Libet Primus

vitatem possit induere, ad imaginem quoque dei factus. Omniumque
terea animarum dominus habens, ad custodiam sui, angelos quasi
satellites, aut pedagogos: Coeli insuper (nisi deum contemnat) he-
res futurus, demonibus hoc est angelis malis et apostatis imperat
Unde Hermes Trismegistus dixit, hominem tantę sublimitatis,
vt deos facendi habeat facultatem. Statuis enim fabrefactis, de-
mones ad inhabitandum eas magicis artibus inducebant, et eas
quasi animatas pro dijs habebant. Insuper et promerendi paradisi
habet arbitrium, et in secundo phisicorum meminit Aristoteles
Domo quodammodo finis est omnium, et vt Plinius in principio
septimi libri de historia naturali dicit. Causa hominis videtur cũ
ta alia genuisse natura. Et ideo predictus Hermes Trismegistus
homo inquit magnum est miraculum o Asclepi. et in secundo libro
Astronomico. M. Manilius de homine loquens ita inquit.
Eximia natura dedit linguamque capaxque Ingenium, volucrumque
animum, quem denique in vnum Descendit deus atque habitat ipsuz
que requirit. Et in tanto demens constitutus honore, dum appetitum
magis que rationem sequitur, comparat iumentis insipientibus, que nullo
rationis moderamine, sed solo impetu feruntur appetitus

Que fit summa hominis miseria

Ca. xliij

Sta teno igitur iste flagitiosorum hominum, summae miserie
(qua nulla in hac vita maior esse potest) stat? est. Summa
enim miseria culpa est. Nam et ipsi damnati, et eternis poenis ad-
dicti, magis eo que culpis sordent que poenis doleant miseri sunt, et
que miserie plus insit culpe quam poene. Si vacat, et placidi ra-
tionem admittis edam. Qued enim peius est, id miserius, at cul-
pa peior est quam poena. Quid inquit peior, immo neque mala est
poena eius iusta sit. Omne enim iustum bonum, sed malum dupliciter
dici potest, malum scilicet simpliciter, et vt theologi dicunt ma-
lum huic, et fieri potest vt quod simpliciter bonum sit huic malum,

Dij